

Σήμερα ό, τι ωραίο έχει σαν κοινή περιουσία ο κόσμος, τα μεγάλα πνευματικά δημιουργήματα, κι ό, τι μοναδικό σαν παράδειγμα και σαν υπόδειγμα σκέψης και πράξης, συνδέεται άμεσα ή έμμεσα με τον ελληνισμό. Εμείς οι Έλληνες χιλιάδες χρόνια ριζωμένοι “στρείδια στο βράχο απάνω” υπερ-ασπιστήκαμε από τη βαθιάν αρχαιότητα με ασύγκριτη τόλμη κι αυτοθυσία αυτά τα χώματα που πάνω τους χύσαμε τον ιδρώτα μας για το ψωμί, τα δάκρυα της λύπης μας για τους πικρούς χαμούς, το αίμα μας για τη λευτεριά και την τιμή. Υπερ-ασπιστήκαμε αυτά τα χώματα που με τον απέ-ραντο μόχθο μας τα καταστήσαμε παρήγορο κέντρο φωτός μέσα στην τρισκότεινη νύχτα του χρόνου που είναι αναγκασμένος να πορεύεται ο άνθρωπος.

Παρατηρήσαμε σα λαός, πρώτοι μέσα σ’ όλους τους λαούς της γης, τα φυσικά φαινόμενα με την πρόθεση να κατανοήσουμε το λειτουργικό χαρακτήρα του φυσικού κόσμου και φιλοσοφήσαμε και υλο-ποιήσαμε τα θεωρητικά συμπεράσματα, κάνοντας τη ζωή πιο εύκολη μέσα στο χώρο, αποδιώχνοντας τη δεισιδαιμονία και υποδειχνοντας τους νόμους της λειτουργίας και της εξέλιξης του κόσμου με κορυφαίους πνευματικούς εκπροσώπους μας, τότε, όταν οι άλλοι λαοί, που μας αδικούν και μας καπηλεύονται και μας προπηλακίζουν σήμερα, ήτανε έξω από το ιστορικό προσκήνιο τρώγοντας βελάνια και ρίζες, νομάδες άγριοι στους άγριους δρυμούς.

Και παρατηρήσαμε ακόμα σα λαός, πρώτοι μέσα σ’ όλους τους λαούς της γης καλύτερα, τα κοινωνικά φαινόμενα με την πρόθεση να κατανοήσουμε τον χαρακτήρα του κοινωνικού περιβάλλοντος, το λειτουργικό χαρακτήρα του κοινωνικού “είναι” και “γίγνεσθαι”, να συλλάβουμε την εσωτερική του νομοτέλεια, να οργανώσουμε την κοινωνία καλύτερα, να την καταστήσουμε δικαιότερη. Και κοινωνιολογήσαμε και πολιτειολογήσαμε και φιλο-σοφήσαμε και υλοποιήσαμε τα θεωρητικά συμ-περάσματα της κοινωνικής και πολιτικής δεοντο-λογίας διατηρώντας κι εφαρμόζοντας πρώτοι ανάμεσα σ’ όλους τους λαούς της γης το δημο-κρατικό πολίτευμα. Πρώτος στην ιστορία του κόσμου το διατύπωσε ο Ηρόδοτος στο θαυμάσιο ιστορικό έργο του. Προηγήθηκαμε χιλιάδες χρόνια. Είδαμε τη ζωή από τον εξώστη του μέλλοντος κι εδώσαμε σ’ όλη την ανθρωπότητα το στίγμα πορείας προς έναν κόσμο που θα είναι πολύ πιο καλός γιατί θα είναι, πρέπει να είναι, πιο πολύ δίκαιος.

Ζήσαμε σε αυτά τα χώματα μέχρι τη μεγάλη μας επανάσταση, διαιρεμένοι σε πολλά μικρά κρατίδια, ύστερα δούλοι στους Ρωμαίους, μετά σχεδόν κυρίαρχοι μέσα στο πολυεθνικό μωσαϊκό Βυζάντιο, μέχρι που το εξελληνίσαμε κυριολεκτικά, παρά τις σκοτεινές υπερκόσμιες αντιλήψεις του, ένας φάρος πολύτιμος για την ανθρωπότητα μέσα στο σκοτεινό και βάρβαρο μεσαίωνα δίνοντας φώτα στους πολυ-ώνυμους επιδρομείς και διδάσκοντας γράμματα. Μάλιστα! Ο ελληνισμός υπήρξε πάντοτε ένας γοη-τευτικός θαυμάσιος διδάσκαλος. Και ύστερα ζήσα-με δούλοι στους Τούρκους, δούλοι στους Φράγκους και στους Ενετούς. Αλλά κι αυτούς τους διδάξαμε κι οπωσδήποτε χάρη σε μας ήρθε πολύ πιο γρήγορα αυτό που ονομάζουμε Αναγέννηση. Και ήρθε ο ευρωπαϊκός πολιτισμός γαλουχημένος από την πνευματική τροφή, τη δική μας πατρίδα, πνευμα-τική μητέρα όλων των μεγάλων πνευμάτων της Ευρώπης από το Σαίξπηρ ως τον Μπάϊρον, τον Ουγκώ, το Βολταίρο και τον Γκαίτε με καταπληχτικές επιδράσεις σ' όλους τους λαμπρούς επιστήμονες που διαδήλωσαν την πνευματικήν οφειλή τους σχεδόν χωρίς εξαίρεση.

Και ύστερα, στα 1821, εμείς οι σκλάβοι, ριζωμένοι στα πάτρια χώματα, λίγες χιλιάδες μονάχα ψυχές, μόνοι κι ανυπεράσπιστοι, πιστοί τηρητές των αξιών των προγόνων μας διεκδικήσαμε με πάθος την εθνική μας λευτεριά και την κερδίσαμε ποτίζοντας τα χώματα που μας έθρεφαν με το αίμα μας.

Ο κορυφαίος στρατιωτικός μας ηγέτορας, ο Γέρος του Μοριά, ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, αυτός ο αδυσώπητος υπερασπιστής του ελληνισμού, που φορούσε περικεφαλαία και φουστανέλα υπήρξε και είναι το εκφραστικώτερο σύμβολο της φυλής, γιατί και με το λόγο του και με την πράξη του και με το ντύσιμό του έδειξε πως οι Έλληνες δεν ξεκοπήκανε ποτέ από τις πατροπαράδοτες αγάπες τους, πως είχανε απόλυτη συναίσθηση της ευθύνης τους απέναντι της ανθρωπότητας και πως είχανε την ψυχική γενναιότητα, την πνευματική διαύγεια και τη σωματική δύναμη να παλαίψουν με το μαχαίρι στα δόντια για να γίνουν ελεύθεροι, για να παραδώσουν σε μας τα παιδιά τους μια πατρίδα απαλλαγμένη από τους σκλαβωτές με συνθήκες δικαιότερης κι ανθρωπινότερης διαβίωσης.

Και είναι ακριβώς αυτός ο λόγος, η συνείδηση της αδιάσπαστης φυλετικής, ιστορικής, γλωσσικής και πολιτιστικής ενότητας του

ελληνισμού που υπαγό-ρευε στο Θεόδωρο Κολοκοτρώνη τις γενναίες πράξεις, τους ωραίους συλλογισμούς και το πιο έξοχο γράμμα που έγραψε ποτέ Έλληνας υπερ-ασπίζοντας την πατρίδα μας -το γράμμα που έγραψε στον Ιμπραήμ- “από μέρους του λαού της Μεσσηνίας” ότι,
Αὐτὸ ὁποῦ μᾶς φοβερίζεις, νὰ μᾶς κόψης και κάψης τὰ καρποφόρα δένδρα μας δὲν εἶναι τῆς πολεμικῆς ἔργον, διατὶ τὰ ἄψυχα δένδρα δὲν ἐναντιώνονται εἰς κανένα, μόνον οἱ ἄνθρωποι ὁποῦ ἐναντιώνονται, ἔχουνε στρατεύματα καὶ σκλαβώνεις, καὶ ἔτσι εἶναι τὸ δίκαιον τοῦ πολέμου... Μὲ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ὄχι μὲ τὰ ἄψυχα δένδρα, ὄχι τὰ κλαδιὰ νὰ μᾶς κόψης, ὄχι τὰ δένδρα, ὄχι τὰ σπίτια πού μᾶς ἔκαψες, μόνο πέτρα ἀπάνω στήν πέτρα νὰ μὴν μείνη, ἡμεῖς δὲν προσκυνοῦμεν. Τὶ τὰ δένδρα μας ἂν τὰ κόψης καὶ τὰ κάψης, τὴν γῆν δὲν θέλει τὴν σηκώσης καὶ ἡ ἴδια ἡ γῆς πού τὰ ἔθρεψε, αὐτὴ ἡ ἴδια γῆ μένει δική μας καὶ τὰ ματακάνει. Μόνον ἕνας Ἕλληνας νὰ μείνη πάντα θὰ πολεμοῦμε καὶ μὴν ἐλπίζης πῶς τὴν γῆν μας θὰ τὴν κάμης δική σου, βγάλτο ἀπὸ τὸ νοῦ σου.

Γ. Τερτσέτη, Κολοκ., Απομν., έκδ. Ωκεανίς, σελ. 191

Με τέτοιες γενναίες ψυχές ο τόπος έγινε ελεύθερος. Στις φαλακρές κορυφές των βουνών του Μοριά βιγλίζει πάντα ακοίμητος φυλακάτορας το καμάρι της οργισμένης μας φυλής, ο Θεόδωρος Κολο-κοτρώνης.

Η ιστορία είναι ο ταχυδρόμος που μας φέρνει τα νέα από το μακρινό παρελθόν. Οι πληροφορίες της μας είναι πάντα πολύτιμες, γιατί εμείς οι άνθρωποι κατάμονοι σ' αυτόν τον κόσμο δεν έχουμε να διδαχτούμε από πουθενά τίποτα, μονάχα από την εμπειρία μας. Έχουμε μόνον το παρελθόν μας που πρέπει κάθε φορά να το συμβουλευόμαστε. Τα παθήματα γίνονται μαθήματα, “πάθος-μάθος” είχε γράψει πριν από χιλιάδες χρόνια ο Αισχύλος. Και η δική μας ιστορία είναι το μοναδικό θησαυρο-φυλάκιο του κόσμου, γιατί παρουσιάζομαστε σ' αυτό το κάτοπτρο σ' αδιάσπαστη χρονική συνέχεια μέσα στον ίδιο τούτο χώρο και τις προεκτάσεις των αποκιών του να δουλεύουμε, να αγωνιζόμαστε και να δημιουργούμε συνεχώς πολιτισμό. Από δω βγαίνουν οι περγαμηνές μας για όσους, βάρβαροι, ψεύτες και υποκριτές ακόμα σήμερα μας αδικούν, κι από δω βγαίνουν τα μεγάλα διδάγματα.

Ενδιαφερόμαστε πάντα για το αύριο και πρέπει να διανοίγουμε τους δρόμους, πρέπει να προσχεδιά-ζουμε την πορεία μας, πρέπει το βεληνεκές του στοχασμού μας να πάει μακριά θρυμματίζοντας το στόχο

που είναι τα εμπόδια για την καλύτερη διαβίωση μέσα στο αύριο. Και για αυτό και μόνο για αυτό είναι ανάγκη να γνωρίζουμε την ιστορία μας, γιατί, Ὀλβιος ὅστις τῆς ἱστορίας ἔσχε μάθησιν, μήτε πολιτῶν ἐπὶ πημοσύνας, μήτ' ἐς ἀδίκους πράξεις ὀρμῶν, ἀλλ' ἀθανάτου καθορῶν φύσεως κόσμον ἀγήρω, τίς τε συνέστη καὶ ὅπου καὶ ὅπως.

Εἶναι οἱ στίχοι, εἶναι ἡ σκέψη τοῦ τραγικοῦ Ευριπίδη που λένε, “εὐτυχισμένος εἶναι ἐκεῖνος που γνωρίζει τὴν ἱστορία, τὸ ἀνθρώπινο παρελθόν, γιατί δὲν παρορμά τοὺς πολίτες σε ἀδίκες πράξεις καὶ σε παθήματα, ἀλλὰ βλέποντας τὸν συνεχῶς ἀναγεννώμενο κόσμο, τῆς ἀθάνατης φύσης κατανοεῖ τὴν οὐτότητά του καὶ τὴ λειτουργία του”.

Εμεῖς οἱ Ἕλληνες μείναμε καὶ πρέπει νὰ μείνουμε πάντα κοντὰ στὴν ἱστορία μας.

(Οκτώβριος 1965)